

SELECCIÓ DE NOVEL·LES I LLIBRES DE DIVULGACIÓ CIENTÍFICA ESPECIAL SANT JORDI 23 ABRIL 2015.

DE NOU ARRIBA SANT JORDI I PORTA LLIBRES DE DIVULGACIÓ CIENTÍFICA!

Tot just fa un any, per Sant Jordi, a la Biblioteca d'Universitats i Recerca iniciàvem una nova secció de llibres de divulgació científica i novel·les de temàtica científica. Volíem que les persones que treballen en aquest àmbit ens acostuméssim a llegir divulgació i oferir la possibilitat de demanar a la Biblioteca llibres d'aquest tipus, en préstec. Al cap d'un any, hem assolit el nostre objectiu. Ja són 113 els llibres de divulgació científica i novel·les de ficció de temàtica científica que tenim al nostre fons documental i dels quals podeu disposar.

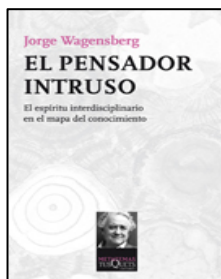
Aquest número especial de la Selecció de novetats documentals d'Universitats i Recerca corresponent al mes d'abril, el dediquem, per segon any consecutiu, als llibres de divulgació científica. Desitgem que es consolidi com una de les formes de celebrar la Diada de Sant Jordi en el nostre àmbit. Dins la Secretaria d'Universitats i Recerca i també fora, a tot arreu on arribi aquest butlletí. Aquest any hi trobareu nou llibres comentats. Els autors dels comentaris són persones voluntàries que treballen a la Secretaria d'Universitats i Recerca, que van respondre a la nostra crida. Així doncs, teniu davant una Selecció de novetats col·laborativa. Agraïm a tots ells la seva col·laboració i us encoratgem a llegir algun dels llibres comentats o dels que trobareu a la llista de llibres de divulgació del nostre fons documental. Recordeu que els podeu demanar en préstec!

Que tingueu un bon Sant Jordi!

CONSULTA ELS LLIBRES DE DIVULGACIÓ CIENTÍFICA I NOVEL·LES DE FICCIÓ DE TEMÀTICA CIENTÍFICA DISPONIBLES ACTUALMENT A LA BIBLIOTECA D'UNIVERSITATS I RECERCA

[Descarregueu llistat nou i complet](#)

El pensador intruso. El espíritu interdisciplinario en el mapa del conocimiento. Jorge Wagensberg. Col·lecció Matemias, Editorial Tusquets. Any 2014, 317 pàgines. Codi SUR: 1331000467

Aquesta obra analitza el valor del pensament transfronterer i el talent d'aquells que són capaços de fer una immersió en les diferents disciplines del coneixement cercant similituds i punts en comú. A través d'una sèrie d'exemples, extrets de la història de la ciència, de l'art o de la vida quotidiana, l'autor ens ensenya que les diferents disciplines poden estimular-se mútuament. La capacitat d'unir diverses idees procedents de diferents àmbits pot ser enriquidora i uns dels principals motors de la innovació. Així, per exemple, en el camp mèdic, si bé és cert que els avenços s'han fet des del món de la medicina, podem trobar una estreta col·laboració amb els àmbits de la biologia, l'enginyeria, la química, etc. Aquest pensament és en certa manera

lògic, ja que la realitat mateixa és complexa, per tant l'hem d'abordar de manera transversal, des de diferents punts de vista. És el pensador intrús, aquell que tracta de sortir de la seva àrea científica, trobant la inspiració en d'altres, qui té més possibilitats d'aportar quelcom de nou al món de la ciència. Els qui s'atreveixen a anar més enllà de la seva especialitat i tenir curiositat per altres àmbits del coneixement, obtenen una visió més àmplia de la que tenien inicialment, i aconsegueixen pensar més enllà del que és evident i traçar connexions per comparar resultats aparentment diferents. Un exemple clar d'interdisciplinarietat el trobem al Renaixement italià en la figura de

Leonardo da Vinci, reconegut pintor, inventor, arquitecte, escriptor, escultor, filòsof, enginyer, poeta, botànic i urbanista.

Finalment, l'autor ens demostra amb casos concrets que les noves idees poden sorgir del diàleg amb altres persones alienes a la nostra disciplina, i podem obtenir així una visió global més completa a l'hora de tractar conceptes aparentment complexos.

Anna Catalan

[Préstec](#)

La cuchara menguante. Y otros relatos veraces de locura, amor y la historia del mundo a partir de la tabla periódica de los elementos. Sam Kean. Editorial Ariel. Any 2011, pàgines 423. Codi SUR: 1331000462

Sam Kean proposa un viatge per la taula periòdica amb un recorregut per 105 elements, tot endinsant-se en la història del seus descobriments, usos i característiques. L'autor diu que, per als diferents elements, la seva geografia és el seu destí. A partir d'aquí presenta la descripció de fets i anècdotes que donen una visió fascinant de la història de la taula periòdica i els caràcters que l'han anat poblant. Si el 91% dels àtoms de l'univers són hidrogen i el 8,9% restant heli, la resta, inclosa la Terra sencera, és un accident còsmic. Això porta l'autor a preguntar-se per què si l'hidrogen, el primer de la taula periòdica, és l'element més abundant i el segon més abundant és l'heli, número 2 en la taula, per què el tercer més abundant no és el liti, és a dir el número 3? Amb aquesta reflexió ens

introdueix l'estructura atòmica. El títol de l'obra fa referència a un experiment que va estar de moda fins que la preocupació per la seguretat i la toxicologia van espatllar la festa. Es tractava d'oferir una tassa de te amb una cullereta de gal.li, metall que fon a 30°C, i veure l'astorament del convidat en veure-la desaparèixer en agitar el líquid.

Es tracta d'un llibre amb molta informació i de lectura molt entretinguda amb passatges en els quals no falta el sentit de l'humor.

Àngela Bàguena

[Préstec](#)

Jugar a ser déus. Els dilemes morals de la ciència Salvador Macip i Chris Willmot. Edicions Bromera. Universitat de València. Any 2014, 264, pàgines. Codi SUR: 1330000406

L'avanç de la ciència apareix sovint als mitjans de comunicació amb descobriments que semblen revolucionaris, capaços de canviar les nostres vides i la nostra societat. *Jugar a ser déus. Els dilemes morals de la ciència* ens posa al dia sobre les àrees més innovadores de recerca biomèdica, i ens dona eines per formar-nos una opinió sobre aquests avenços i les seves conseqüències socials i ètiques. Salvador Macip i Chris Willmott són investigadors de la Universitat de Leicester i són alhora divulgadors prolífics; Willmott és especialista en bioètica i comunicació científica, i Macip, metge i especialista en recerca sobre el càncer, ha publicat més d'una quinzena d'obres de divulgació científica, contes i novel·les. Els vuit capítols tracten diversos àmbits i tenen la mateixa estructura: comencen amb un cas de ficció exemplificador (com els dilemes d'una esportista que s'ha sotmès a una millora genètica per tal de guanyar una cursa, o els d'un metge d'una clínica de reproducció assistida davant les sol·licituds dels seus clients) i continuen amb la presentació dels conceptes científics que hi intervenen i les implicacions morals que se'n deriven. Per finalitzar, s'enumeren els arguments a favor i en contra dels canvis que la innovació biomèdica presenta, la qual cosa permet que el lector es posi respecte de cada tema.

Es tracta d'una lectura que genera més preguntes que respostes, i dona peu al debat, al col·loqui. Per exemple, en el camp de les millores que s'haurien d'acceptar en el món dels esports. Els

arquers poden portar ulleres per corregir defectes de visió, però, i el paper de la cirurgia làser? I si una intervenció d'aquest tipus els donés una visió superior a la normal? O sobre el diagnòstic preimplantacional: si una parella té sis embrions i tres tenen una malaltia genètica, seria lògic triar els més sans, però, i si es pogués veure que algun d'ells tindrà una salut millor i una vida més llarga, o una intel·ligència superior... quins triaríem?

Eloi Carbonell

[Préstec](#)

Matemàtica es nombre de mujer. Susana Mataix. Editorial Rubes. Any 2005, 159 pàgines. Codi SUR: 1330000405

En aquest llibre l'autora barreja ficció i realitat per presentar-nos la vida i l'obra de diverses dones matemàtiques que, malauradament, han vist força limitat l'accés a la ciència per la seva condició de dones. A través d'un pergamí que es transmet al llarg dels temps des del segle IV, Mataix broda un original relat que comença amb Hipàtia, filla de Theon, matemàtic i cap del Museu d'Alexandria a Egipte, que és considerada la primera dona matemàtica i astrònoma de la història, a més d'una seguidora de la filosofia del neoplatonisme.

L'obra recorre, entre d'altres, les biografies de Madame du Châtelet, amant i companya intel·lectual de Voltaire; Ada Lovelace, filla de la matemàtica Annabella Milbanke i el poeta Lord Byron, que va ser ajudant del matemàtic britànic Charles Babagge, amb qui va col·laborar per desenvolupar la 'màquina analítica', precursora del primer ordinador; Florence Nightingale, mare de la infermeria moderna; i Sofia Kovalèvskaia, matemàtica russa que va elaborar treballs rellevants sobre les equacions diferencials, les integrals abelianes i els anells de Saturn.

Xavier Lasauca

[Préstec](#)

On el dia dorm amb els ulls oberts. Un viatge científic a l'àrtic. Toni Pou. Biblioteca Universal Empúries. Grup Editorial 62. Any 2011, 238 pàgines. Codi SUR: 1331000425

En Toni Pou és un llicenciat en ciències físiques que ha fet carrera en el periodisme científic i ha estat aquesta activitat professional la que va fer que fos convidat a una expedició científica a l'oceà Àrtic canadenc a bord del vaixell Amudsen. Sortosament (o no...) aquest llibre no és una crònica ordenada cronològicament dels fets i vivències succeïts a bord d'aquest vaixell, sinó que combina les anècdotes personals viscudes, la informació històrica d'anteriors expedicions als pols (especialment la conquesta del pol nord) i també les explicacions sintètiques i planeres de fenòmens naturals i teories científiques. Com a exemples d'aquests tres casos esmentarem, per exemple, les converses amb la capitana de l'Amudsen, els deliris de grandesa de Robert Peary o la

diferència entre la formació del gel en llacs i en el mar.

És un llibre molt fàcil de llegir, potser perquè els capítols són força curts. Podem trobar-nos des d'històries explicades en dues planes fins al capítol més llarg, que té unes vuit pàgines. Això fa que es pugui llegir sense por de perdre el fil del relat perquè, de fet, no hi ha relat ni continuïtat entre capítols. Aquesta és una de les característiques que li dona un punt afegit d'interès, atès que és el company ideal per als viatges en transport públic.

Lluís del Cerro

[Préstec](#)

Por amor a la física. Walter Lewin i Warren Goldstein. Editorial Debate. Any 2012, 306 pàgines. Codi SUR: 1331000431

La primera vegada que a MIT van sentir trets en una de els seves aules, es van alamar. És possible —encara que als EUA no se sap mai— que després renyessin el professor i li demanessin que no tornés a dur d'amagat un fusell a classe per sorprendre els seus alumnes i poder disparar sense donar-los temps a reaccionar. Fos com fos, el professor de física ho va continuar fent durant dècades per parlar als seus alumnes de la pressió atmosfèrica. I els alumnes, encantats. Les classes de física del professor Lewin són la mena d'històries que els alumnes s'explicaven de promoció en promoció. Era l'atracció de l'MIT. Fa uns anys, YouTube va donar l'oportunitat a aquest *showman* de fer arribar els seus espectacles a tot el món. Cada any té més d'un milió de descàrregues. Són, sens dubte, les classes —de física o de qualsevol altra matèria— amb més èxit de la història.

Aquest llibre recull disset de les seves classes, entre les quals, evidentment, hi ha la de la pressió atmosfèrica. Si voleu descobrir per què disparava contra dos pots de pintura, ja ho sabeu...

Joaquim Bosch

[Préstec](#)

¿Que sabes de tu cerebro?. Francisco J. Rubia. 60 respuestas a 60 preguntas. Colección Tanto por saber. Ed Temas de Hoy (Ed.Planeta). 5ena edició any 2012, 254 pàgines. Codi SUR: 1331000264

En aquest llibre, el professor Francisco J. Rubia ens explica, de forma amena i comprensible, alguns dels entrellats que amaga l'òrgan més complex, misteriós i sorprenent del món animal, el cervell humà. L'autor, en un format molt païble de pregunta i resposta, formula qüestions interessants sobre el cervell i el seu funcionament i, tot seguit, ofereix respostes breus i concises. Les 60 preguntes, agrupades en vuit blocs, són de l'estil: Què sabem de la memòria? Quan es va formar el cervell? Quines diferències hi ha entre el cervell de l'home i el de la dona? El món visual és una il·lusió? És innata la nostra capacitat lingüística? Com i d'on sorgeix la consciència? Què és un "membre fantasma"? Cal dir que algunes

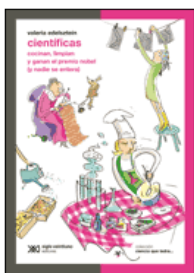
de les preguntes tenen respostes clares i prou satisfactòries, com serien les relatives a l'evolució i estructura del cervell o el seu funcionament a nivell cel·lular. D'altres, en canvi, estan lluny de ser escatides amb la veracitat que tot sovint ens ofereix la ciència, com aquelles que versen sobre la llibertat, la consciència i la moral (qüestions més filosòfiques que científiques) o el funcionament global del cervell. El llibre també desmenteix algun dels tòpics que probablement haurem sentit alguna vegada, com que només fem un 10% de la nostra capacitat mental o el caràcter innat de l'agressivitat.

Finalment, tot i que, com reconeix el mateix autor, avui dia estem molt lluny d'explicar amb gran precisió el funcionament del nostre cervell, la ciència ha avançat i avança prou per entendre algunes qüestions que no fa gaires anys eren un autèntic misteri. Llibres com aquest ens poden ajudar a desvetllar dubtes, encara que, de ben segur, també ens en provocaran de nous.

Josep Ribas Coll

[Préstec](#)

Científicas: cocinan, limpian y ganan el premio nobel (y nadie se entera). Valeria Edelsztein. Siglo veintiuno editores. Any 2012, 216 pàgines.

Per començar, feu aquest exercici que se'ns proposa en el pròleg del llibre: preneu paper i llapis i escriviu els noms de totes les científiques que se us ocorrin. A continuació, esborreu el de Marie Curie. Quants us en queden? Probablement un, dos o, fins i tot, cap. Aquest llibre ve a solucionar aquest problema. Fa un repàs de les contribucions científiques que han fet les dones per situacions, institucions, esdeveniments o èpoques històriques diverses (cultura grecoromana, edat mitjana, església catòlica, món àrab, revolució francesa, època moderna, època contemporània...), i de totes les vicissituds que han passat les dones científiques al llarg d'aquesta història: menyspreades, titllades de bruixes, cremades a la foguera, ignorades, vetades a les universitats i a les acadèmies

científiques, obligades a vestir-se d'homes, amb sous inexistents o ridículs comparats amb els dels seus marits, també científics, etc., etc. Astrònomes, matemàtiques, metgesses, alquimistes, químiques, poetesses, enginyeres, genetistes... Coneixereu molts noms i les històries de moltes científiques, les seves trajectòries sovint desconegudes. De l'edat antiga fins als nostres dies: des de Merit Path, reina d'Egipte, metgessa 2700 anys a. de C., o Si Ling Chi, primera emperadriu xinesa, descobridora de la seda 2640 anys a. de C., fins les que han obtingut el Premi Nobel: Marie Skłodowska Curie (2), Maria Goppert-Mayer, Gerty Radnitz Cori, Irene Joliot Curie, Dorothy Crowfoot Hodgkin, Rosalyn Sussman Yalow, Barbara Mc Clintock, Rita Levi Montalcini, Gertrude Elion, Christiane Nusslein Volhard, Linda Buck, Françoise Barré Sinoussi, Elisabeth Blackburn, Carol Greider i Ada Yonath.

Us el recomano perquè descobrireu una història que, malgrat tots els entrebancs, ha existit, i que encara roman desconeguda.

Blanca Ciurana

[Préstec](#)

Barcelona, ciutat de fabriques. Mercè Tatjer . Albertí Editor. Any 2015, 224 pàgines. Codi SUR: 1331000465

Actualment Barcelona ja no és la ciutat d'activitat fabril dels segles XVIII i XX, quan proliferaren obradors, tallers, naus i fàbriques. Aquesta obra té per objectiu recuperar part d'aquesta memòria industrial i la dels seus protagonistes: emprenedors, enginyers, tècnics, obrers i obreres que van ser capaços d'adaptar-se a les innovacions, alhora que lluitaven per millorar les seves condicions de vida. D'entre els diversos productes fabricats a la ciutat l'obra abraça els articles més utilitzats o consumits per una societat en transformació: xocolata, paraigües i ombrel·les, perfums i sabons, gel i gelats, editorials i arts gràfiques, cervesa i begudes carbòniques, joguines i jocs, llei i iogurt, llana, seda i cotó.

Mercè Tatjer i Mir és doctora en Geografia per la Universitat de Barcelona, on és catedràtica emèrita de Didàctica de les Ciències Socials. Experta en geografia i història urbana, és autora d'un centenar d'articles i deu llibres, entre els quals *La ciutat de les fàbriques. Itineraris industrials de Sant Martí* (2002) i *La indústria a Barcelona el 1906 i l'articulació d'un primer espai metropolità* (2009).

Xavier Lasauca

[Préstec](#)

BUTLLETINS ELECTRÒNICS

[RECERCAT. Núm. 106 i 107. Març i abril de 2015](#)

[Butlletí AQU. Núm. 76. Gener de 2015](#)

[CIC Comunicació. Núm. 15. 31 de març de 2015](#)

SUBSCRIPCIONS A PUBLICACIONS PERIÒDIQUES 2015

A continuació hi ha la llista de les revistes especialitzades a les quals està subscripta la Secretaria d'Universitats i Recerca aquest any 2015. Si voleu consultar o imprimir algun article concret, o tota la revista o exemplars corresponents a l'any 2014, podeu fer-ho presencialment a la Biblioteca d'Universitats i Recerca o podeu enviar un correu a l'adreça: biblioteca.sur@gencat.cat, en què demaneu quina consulta voleu fer.

Revistes de temàtica d'universitats i recerca:

[Higher Education Review](#) (periodicitat quadrimestral) **exemplars rebuts l'any 2015: Vol. 47, nº 2**

[International Innovation](#) (periodicitat setmanal) **on-line.**

[Mètode](#) (periodicitat trimestral) **exemplars rebuts l'any 2014: Monogràfic OXIGEN, nº 80, 81, 82, 83, 84**

[Nature](#) (periodicitat setmanal) **exemplars rebuts l'any 2015: 7533, 7534, 7535, 7536, 7537, 7438, 7539, 7540, 7541, 7542, 7543, 7544, 7545**

[OECD Observer](#) (periodicitat trimestral) **Any 2015: accés obert on-line**

[Public Understanding Science](#) (periodicitat quadrimestral) **exemplars rebuts l'any 2015: 1**

[Research Europe](#) (periodicitat quinzenal) **exemplars rebuts l'any 2015: 402, 403, 404, 405**

[Research Evaluation](#) (periodicitat quadrimestral) **exemplars rebuts l'any 2015: 1**

[Science](#) (periodicitat setmanal) **exemplars rebuts l'any 2015: 6213, 6214, 6215, 6216, 6217, 6218, 6219, 6220, 6221, 6222, 6223, 6224, 6225, 6226, 6227**

[Science and Public Policy](#) (bimestral) **exemplars rebuts l'any 2015: vol. 42, nº1**

[The Internationalisation Handbook of European Higher Education](#) (periodicitat semestral) **exemplars rebuts l'any 2014 1, 2, 3**

Revistes de temàtica jurídica:

[Actualidad Administrativa](#) (periodicitat mensual) **exemplars rebuts l'any 2015: 1, 2, 3**

[Revista de administración pública](#) (periodicitat quadrimestral) **on-line.**

[Revista española de derecho constitucional](#) (periodicitat quadrimestral) **on-line.**

[Revista jurídica de Catalunya](#) (periodicitat trimestral) **exemplars rebuts l'any 2015: 1**

Altres:

[Boletín económico de la construcción](#) (periodicitat trimestral) **exemplars rebuts l'any 2014: 295, 296, 297, 298.**

[Revista internacional de protocolo](#) (periodicitat trimestral) **exemplars rebuts l'any 2014: 66, 67, 68, 69, 70, 71**

Condicions de préstec

Si tens algun suggeriment, desitges més informació o tens qualsevol dubte, posa't en contacte amb:

Anna Zaguirre (o extensió telefònica 859)

Blanca Ciurana (o extensió telefònica 779)

Biblioteca d'Universitats i Recerca
Subdirecció General de Coordinació Administrativa i Polítiques Sindicals